

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 *

A MODEL FOR DEVELOPING DIGITAL LEADERSHIP OF SECONDARY SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE INSPECTION AREA 17

สมเกียรติ บุญรอด

Somkeit Boonrawd

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Graduate School, Western University, Thailand

Corresponding Author's Email: somkeit.bo@western.ac.th

วันที่รับบทความ : 21 พฤษภาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 27 พฤษภาคม 2568;

วันตอบรับบทความ : 29 พฤษภาคม 2568

Received 21 May 2025; Revised 27 May 2025; Accepted 29 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 1.1 การศึกษาองค์ประกอบ ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสังเคราะห์เนื้อหา 1.2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการ

Citation:

* สมเกียรติ บุญรอด. (2568). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 290-309.

Somkeit Boonrawd. (2025). A Model For Developing Digital Leadership Of Secondary School Administrators In The Inspection Area 17. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 290-309.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

สถานศึกษาและครูจากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 จำนวน 459 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น 1.3 การศึกษาแนวทางการพัฒนา โดยการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน โดยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ เนื้อหา 2. การสร้างและตรวจสอบรูปแบบ 2.1 การยกร่างรูปแบบ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบ 2.2 การตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบ ด้วยการจัดสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ เนื้อหา การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3. การประเมินรูปแบบ ด้วยเทคนิคการ ประชุมตรวจสอบยืนยันรูปแบบ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา (4) กระบวนการพัฒนา (5) แนวทางการประเมิน และ (6) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็น สูงสุด คือ ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ รองลงมา คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรม การเรียนรู้ดิจิทัล และด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล และด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2. ผลการ สร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และ 3. ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ มากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, ภาวะผู้นำดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to 1) to study the components, current conditions, desired conditions, priority need and guidelines for developing the digital leadership of school administrators 2) to create and examine a model for Developing Digital Leadership of Secondary School Administrators and 3) to evaluate a model for Developing Digital Leadership of

Secondary School Administrators. The research was conducted in 3 phases: 1. study the components, current conditions, desired conditions, Need Assessment and guidelines for developing the digital leadership of school administrators 1.1 Study of the components by studying and analyzing data by content analysis. 1.2 Study of the current and desired conditions. The sample group consisted of 459 school directors and teachers from secondary schools in Inspectorate Area 17. Data were collected using questionnaires and analyzed through mean, standard deviation, and needs analysis. 1.3 study of guidelines for developing by interviewing 4 experts. Data were collected using semi-structured interviews and analyzed using content analysis. 2. Creating and examining a model. 2.1 Drafting a model by using the data obtained from the study in Step 1 to draft the model. 2.2 Examination of the suitability of the draft model using focus group discussion by 9 experts. Data were analyzed using content analysis, mean and standard deviation. 3. evaluate a model using the verification model by 30 stakeholders. Data were analyzed using content analysis, mean and standard deviation.

The research results found that 1. The results of study of the components and guidelines for developing the digital leadership of school administrators found that consisted of 6 components: (1) Principles (2) Objectives (3) Content (4) Development Process (5) Evaluation Guidelines and (6) Success Conditions. The results of the current and desired conditions found that the current condition was at a high level overall. The desired condition was at the highest level overall and the highest priority need was professional development, followed by the development of a digital learning culture, digital communication, and digital vision. 2. The results of the creation and examination of the appropriateness of the model found that appropriateness was at the highest level. 3) The results of the evaluation of the feasibility and usefulness of a model found that feasibility and usefulness was at the highest level.

Keywords: Development Model, Digital Leadership, School Administrators

บทนำ

ยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เรียกได้อีกอย่างว่า โลกแห่งดิจิทัล โดยมีตัวเร่งปฏิริยาการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ เทคโนโลยี โดยในยุคดิจิทัลนี้ การศึกษามีแนวโน้มในการส่งเสริมกระบวนการสอบและการเรียนรู้มากขึ้น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีนี้จะปลดล็อกศักยภาพทางความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ครู และผู้บริหาร เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่ทันสมัยแปลกใหม่ และสร้างสรรค์อย่างคาดไม่ถึง เมื่อเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการจัดประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ สถานศึกษาในปัจจุบันจึงเป็นสถานศึกษายุคดิจิทัลแบบเต็มรูปแบบ มีระบบต่าง ๆ ที่ใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบของห้องสมุด ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบการจัดการเรียนการสอน และล่าสุดระบบที่ทันสมัยให้ผู้เรียนเข้าห้องเรียนได้ผ่านทางโทรศัพท์มือถือ ให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557) กล่าวว่า การสอนและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถานศึกษาที่มีการสอบแบบดั้งเดิม มีการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีมากขึ้น มีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้วยห้องเรียนที่ทันสมัยจากเทคโนโลยี ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งมีความกระตือรือร้นและสนใจสิ่งที่เรียนมากขึ้น

ภาวะผู้นำดิจิทัล เป็นภาวะผู้นำที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีในยุคดิจิทัล โดยมีแนวคิดมุ่งเน้นไปในด้านของการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการที่เน้นการทำงานด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ในการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลต้องมีการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีของครูและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอน (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562) สามารถทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ข้อมูล ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น เกิดทักษะการใช้เทคโนโลยี มีความพร้อมที่จะก้าวสู่การเป็นพลโลกที่มีคุณภาพและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ตรงตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา ตลอดจนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ

ดังนั้น ผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำดิจิทัลเพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (दारुवरण, 2564) สอดคล้องกับ กัลยา ดิงศภักดิ์ (2557) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่บริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่มีการดำเนินงานในหลายฝ่าย การพัฒนาการศึกษาในแต่ละยุคสมัยจะต้องเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยการเรียนรู้จากฐานข้อมูล สื่อ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายแสวงหาสิ่งใหม่ ๆ เป็นนวัตกรรมที่นำมาสู่การพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทำให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัล ที่จะต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่าน (Transform) ทางเทคโนโลยี ซึ่งผู้นำดิจิทัลนั้นไม่เพียงแต่จะมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อใช้ในการนำองค์กรเท่านั้น แต่จะต้องมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาทางดิจิทัลโดยขับเคลื่อนองค์กรทั้งระบบ

จากสภาพปัญหาตามที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของยุคดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงวัยสำคัญของผู้เรียนในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาหลายแห่งยังขาดภาวะผู้นำที่สามารถบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ไม่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกดิจิทัลได้อย่างเต็มศักยภาพ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างเป็นรูปธรรมและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 17” ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการตอบโจทย์ของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคดิจิทัล และส่งเสริมให้ผู้บริหารสามารถเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาและนักเรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17

การทบทวนวรรณกรรม

1. รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์ (2564) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างจำลองที่แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถเทียบเคียงหรือนำไปใช้เป็นตัวแบบในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน รวมถึงการอธิบาย หรือการแสดงองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ง่ายขึ้น

Joyce & Calhoun (2010) นิยามความหมายของรูปแบบ (Model) ว่ารูปแบบ ในทางการศึกษา หมายถึง ตัวแบบหรือแบบแผนที่ใช้สร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ รูปแบบเป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นในเชิงอุดมคติ เป็นแนวทางในการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ไม่ใช่วิธีการหรือแนวทางเดียวที่จะทำสิ่งนั้น

สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง แนวทางหรือแบบอย่างที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างจำลองที่แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถเทียบเคียงหรือนำไปใช้เป็นตัวแบบ ในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน รวมถึงการอธิบาย หรือการแสดงองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ง่ายขึ้น

สมาน อัสวภูมิ (2561) กล่าวว่า องค์ประกอบหลักของรูปแบบ มี 5 ส่วน ดังนี้

- 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
- 2) หลักการของรูปแบบ
- 3) องค์ประกอบหลักของรูปแบบ
- 4) แนวทางในการประเมินผลรูปแบบ และ
- 5) เงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้

อารี พันธมณี (2565) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนา ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย 3) เนื้อหาสาระ 4) กระบวนการพัฒนา 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผล และ 7) เงื่อนไขความสำเร็จ

สรุปได้ว่า รูปแบบ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหา องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา องค์ประกอบที่ 5 แนวทางการประเมิน และองค์ประกอบที่ 6 เงื่อนไข ความสำเร็จ

สมศรี สุ่มมัตย์ (2557) ได้ทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาพลันธุ์ เขต 3 กำหนดขั้นตอนการวิจัยเป็น 4 ระยะ คือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และ ความต้องการในการจัดการศึกษา 2) สร้างรูปแบบการจัดการศึกษา 3) ประเมินรูปแบบการ จัดการศึกษา และ 4) ประเมินตรวจสอบยืนยันรูปแบบ

Keeves (1988) กล่าวว่า การสร้างรูปแบบจะต้องประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญได้ ดังนี้ 1) การศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐาน การระบุปัญหา ความต้องการและความจำเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดหลักการองค์ประกอบและ การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา 2) การสร้างแบบร่างหรือรูปแบบเบื้องต้นหรือการนำเสนอ ทางเลือก 3) การตรวจสอบหรือการประเมินผล ได้แก่ การหาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ จากผู้ทรงคุณวุฒิ การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลและการทดลองใช้ และ 4) การปรับปรุงและการพัฒนาและนำเสนอรูปแบบที่สมบูรณ์

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบที่ใช้ในการวิจัยได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา และขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา

Madaus, Scriven & Stufflebeam (1983) ได้เสนอแนวคิดการ ประเมิน ประสิทธิภาพของรูปแบบมีเป้าหมายเพื่อการประเมิน 4 มาตรฐาน คือ

1. มาตรฐานความเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ต้องการยืนยันถึงความเป็น ประโยชน์ ของรูปแบบที่สนองตอบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. มาตรฐานความเป็นไปได้ เป็นมาตรฐานที่ต้องการยืนยันถึงความสอดคล้องของรูปแบบกับความจริง ปฏิบัติได้ ยอมรับได้ ประหยัด และคุ้มค่า

3. มาตรฐานความเหมาะสม เป็นมาตรฐานที่ต้องการยืนยันรูปแบบได้ทำอย่างถูกต้องตามกฎระเบียบ จรรยาบรรณ มีการคำนึงถึงสวัสดิภาพของผู้เกี่ยวข้อง

4. มาตรฐานความถูกต้อง เป็นมาตรฐานที่ยืนยันว่ารูปแบบได้มีการใช้เทคนิคที่เหมาะสมเพียงพอต่อการดำเนินการ

สรุปได้ว่า การตรวจสอบรูปแบบ เป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการวิจัยและพัฒนา รูปแบบเพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาตามมาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ เหมาะสมกับบริบท และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล

จินฉัตร ปะโคทั้ง (2561) กล่าวว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสวงหาความรู้ และนำมาเสริมสร้างความเข้าใจให้แก่ครู เพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิด ปรับวิธีการจัดการเรียนการสอน กระบวนการจัดการศึกษาโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาสร้างพลังในการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งสามารถบริหารงานวิชาการในสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่จากการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้อย่างรวดเร็ว

ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์ (2564) กล่าวว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกในการสร้างความร่วมมือกับคณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีทักษะที่จำเป็นสามารถพัฒนาตนเองให้ดำเนินชีวิตอยู่ในยุคดิจิทัลได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุข

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี สามารถสร้างวิสัยทัศน์ นำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้ในการพัฒนาตนเองและผู้อื่น ส่งเสริมให้บุคลากรนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและเพื่อมุ่งให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

ภานุมาศ จันทร์ศรี (2562) ได้ศึกษาโมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสมี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การสื่อสารเชิงดิจิทัล 2) การสร้างวิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล 3) การพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ และ 4) การสร้างวัฒนธรรมเชิงดิจิทัล

บงกช เวียงคำ และคณะ (2566) ได้ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี 3) การมีส่วนร่วมและทำงานเป็นทีม 4) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และ 5) การพัฒนาความเป็นมืออาชีพ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2. ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล 3. ด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล และ 4. ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17

1.1 การศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสาร แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

1.2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูจากโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 จังหวัดตาก พิชณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และอุดรดิตถ์ ปีการศึกษา 2566 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง เครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan) และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดให้เขตพื้นที่การศึกษาและขนาดโรงเรียน เป็นชั้นในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการ

เก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์หาข้อมูลความต้องการจำเป็น โดยเรียงลำดับชั้นความต้องการจำเป็น (PNI modified) จากมากไปหาน้อย เพื่อนำไปเป็นผลผลิตของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17

1.3 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 เป็นการศึกษาถึงแนวปฏิบัติหรือวิธีปฏิบัติในการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 แหล่งข้อมูล คือ โรงเรียนที่ได้รับรางวัล OBEC Award ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน และโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นในกลุ่มโรงเรียนผู้นำ 46 ICT จำนวน 4 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

2. การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17

2.1 การยกร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และเสนอขอคำปรึกษาจาก ศ.ดร.วิทยา จันทรศิลา นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและการใช้ Methodology ทางวิจัย

2.2 การตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 ด้วยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไข

ร่างรูปแบบฯ ตามฉันทามติของผู้ทรงคุณวุฒิ และจัดทำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 ฉบับสมบูรณ์

3. การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 ด้วยเทคนิคการประชุมตรวจสอบยืนยันรูปแบบ (Verification Model) โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17

1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสาร พบว่า มี 6 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหา องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา องค์ประกอบที่ 5 แนวทางการประเมิน และองค์ประกอบที่ 6 เงื่อนไขความสำเร็จ

1.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.89) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.89) รองลงมา คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.89) ด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.89) และด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.91) สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 17 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. =

0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.53) รองลงมา คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.56) และด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้าย ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.58) เมื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 17 ทุกด้าน โดยมีค่า $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.16 - 0.19 ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ที่มีความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ ($PNI_{Modified} = 0.19$) รองลงมาในลำดับที่ 2 คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล และด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล ($PNI_{Modified} = 0.18$) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($PNI_{Modified} = 0.16$)

1.3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 โดยการสัมภาษณ์โรงเรียนที่ได้รับรางวัล OBEC Award ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน และโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่นในกลุ่มโรงเรียนผู้นำ 46 ICT พบว่า ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ ประกอบด้วย 1.1 หลักการกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ด้านดิจิทัล 1.2 หลักการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล 1.3 หลักการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร และ 1.4 หลักการบริหารทรัพยากรเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ 2.1 เพื่อเสริมสร้างทักษะ ความรู้ และสมรรถนะด้านดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ 2.2 เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบและวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และส่งเสริมการพัฒนาทักษะของครูและบุคลากรในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหา ประกอบด้วย 3.1 ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ 3.2 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล 3.3 ด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล และ 3.4 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา 4.1 การประเมินและวิเคราะห์ตนเอง 4.2 การวางแผนและออกแบบการพัฒนา 4.3 การดำเนินกิจกรรมพัฒนา และ 4.4 การติดตามและประเมินผล องค์ประกอบที่ 5 แนวทางการประเมิน ประกอบด้วย 5.1 การกำหนดกรอบสมรรถนะภาวะผู้นำดิจิทัล 5.2 การประเมินตนเองและการประเมินแบบ 360 องศา 5.3 การประเมินผลการดำเนินงาน

ตามสภาพจริง และ 5.4 การวิเคราะห์ผลเพื่อวางแผนพัฒนา และองค์ประกอบที่ 6 เจื่อนไข สนับสนุน ประกอบด้วย 6.1 ผู้บริหาร / บุคลากร 6.2 เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัย 6.3 ระบบการบริหารจัดการ และ 6.4 งบประมาณ

2. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 พบว่า ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหา องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา องค์ประกอบที่ 5 แนวทางการประเมิน และ องค์ประกอบที่ 6 เจื่อนไขความสำเร็จ และผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.34)

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับ มัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 พบว่า มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.55) และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.39)

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับ มัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและแนวทางการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา 5) แนวทางการประเมิน และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรรัตน์ โตเขียว (2560) เรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อหาและแนวทางการดำเนินงาน ส่วนที่ 3 ส่วนกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 และส่วนที่ 4 ส่วนเงื่อนไขความสำเร็จ และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของอารี พันธมณี (2565) พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนา ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย 3) เนื้อหาสาระ 4) กระบวนการพัฒนา 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผล และ 7) เงื่อนไขความสำเร็จ

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ ประกอบด้วย 1.1 หลักการกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ด้านดิจิทัล 1.2 หลักการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล 1.3 หลักการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร 1.4 หลักการบริหารทรัพยากรเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐธัญญา พรปทุมชัยกิจ และคณะ (2562) พบว่า ผู้บริหารควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนและสามารถปฏิบัติได้จริงปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ รวมถึงเล็งเห็นความสำคัญของเทคโนโลยีและนำมาพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 2.1 เพื่อเสริมสร้างทักษะ ความรู้ และสมรรถนะด้านดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ 2.2 เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบและส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา และ 2.3 เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำดิจิทัลที่สนับสนุนการพัฒนาทักษะและสมรรถนะด้านดิจิทัลของครูและบุคลากร เพื่อเตรียมพร้อมต่อความท้าทายในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภัททรา

สังขวร (2560) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐธิดา ทิศาภาค (2565) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีดิจิทัล การสนับสนุนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ การบริหารเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นระบบ และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้ การสอน การวัดและประเมินผล

องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหา ประกอบด้วย 3.1 ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ 3.2 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล 3.3 ด้านการสื่อสารด้วยดิจิทัล และ 3.4 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ทั้งนี้ การพัฒนาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 17 ให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการบูรณาการแนวทางการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล การสื่อสารด้วยดิจิทัล และการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ให้เชื่อมโยงและตอบสนองต่อความต้องการในบริบทของสถานศึกษา และชุมชนอย่างครอบคลุม ซึ่งจะต้องอาศัยการสนับสนุนทั้งด้านทรัพยากร การพัฒนาศักยภาพ และการสร้างความร่วมมือในระดับพื้นที่และระดับนโยบาย เพื่อให้การนำองค์ประกอบเหล่านี้ไปปรับใช้เกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจนและสามารถยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาได้ในระยะยาว และเมื่อนำมาศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนั้น พบว่า

1) ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ ซึ่งความสอดคล้องกับ บงกช เวียงคำ และคณะ (2566) ได้ศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่มีค่าสูงกว่าค่าโดยรวม คือ ด้านการพัฒนาความเป็นมืออาชีพ และด้านการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

2) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับ อุดุลย์ วรรณะปะกะ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครูที่ปรึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้

ดังนี้ คือ 1) ด้านการสร้างวัฒนธรรมเรียนรู้ทางดิจิทัล 2) ด้านจรรยาบรรณการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 3) ด้านการสนับสนุนการใช้ดิจิทัลในการวัดและประเมินผล 4) ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ทางดิจิทัล 5) ด้านการมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ทางดิจิทัล และ 6) ด้านการพัฒนาบุคลากรทางดิจิทัล

3) การสื่อสารด้วยดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับ ภาณุมาศ จันทศรี (2562) ได้ศึกษาโมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กล่าวว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส ด้านการสื่อสารเชิงดิจิทัล คือ กระบวนการที่ผู้บริหารแสดงออกถึงการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ที่ขยายความคิด ความเชื่อ ให้กับสถานศึกษาอื่น ตลอดจนหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเข้าใจ เป็นที่ยอมรับของทุกองค์กรนำไปสู่การปฏิบัติ ด้วยรูปภาพ การเขียน การใช้สัญลักษณ์ ผ่านช่องทางการสื่อสารสังคมออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ

4) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับ ญัญญูนิชา พรปทุมชัยกิจ (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร กล่าวว่า ข้อเสนอแนะในการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน และสามารถปฏิบัติได้จริง

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย 4.1 การประเมินและวิเคราะห์ ตนเอง 4.2 การวางแผนและออกแบบการพัฒนา 4.3 การดำเนินกิจกรรมพัฒนา และ 4.4 การติดตามและประเมินผล สอดคล้องกับทัศนะของ อีริพจน์ แนนเนียน และสายทิพย์ ยะ พู (2566) ที่กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ ความจำเป็นและการประเมินภาวะผู้นำยุคดิจิทัลก่อนการพัฒนา 2) การวางแผนและออกแบบ หลักสูตรพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล 3) การดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล 4) การประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล และ 5) การปรับปรุงการพัฒนาภาวะผู้นำ ยุคดิจิทัล

องค์ประกอบที่ 5 แนวทางการประเมิน ประกอบด้วย 5.1 การกำหนดกรอบ สมรรถนะภาวะผู้นำดิจิทัล 5.2 การประเมินตนเองและการประเมินแบบ 360 องศา 5.3 การ ประเมินผลการดำเนินงานตามสภาพจริง และ 5.4 การวิเคราะห์ผลเพื่อวางแผนพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะนุช ภูมิสวัสดิ์ (2561) พบว่า การประเมินสมรรถนะของ

ผู้บริหารควรเริ่มจากการกำหนดกรอบสมรรถนะที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นเกณฑ์วัดพฤติกรรมเชิงประจักษ์ และสะท้อนถึงคุณลักษณะผู้นำในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 6 เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย 6.1 ผู้บริหาร / บุคลากร 6.2 เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัย 6.3 ระบบการบริหารจัดการ 6.4 งบประมาณ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรรัตน์ รอดพัน และคณะ (2564) พบว่า ผู้บริหารควรมีหรือจัดเตรียมสื่อเครื่องมือที่ทันสมัย ระบบปฏิบัติการที่มีความพร้อมสำหรับการสื่อสาร ควรสื่อสารให้ชัดเจน ทั้งองค์กรเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับครูและบุคลากรในการใช้เทคโนโลยี โดยคำนึงถึงความปลอดภัย กฎหมาย ระเบียบ และกติกา

3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 พบว่า รูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนารูปแบบมีองค์ประกอบมาจากแนวคิด ทฤษฎีพื้นฐาน หลักการของการพัฒนารูปแบบ กระบวนการพัฒนารูปแบบ วิธีดำเนินการของการพัฒนารูปแบบ แนวทางการพัฒนา และเงื่อนไขสนับสนุนไว้อย่างสมบูรณ์ และสามารถนำรูปแบบไปใช้ได้มีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผลการวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สอดคล้องกับ ภาณุมาศ จันทรศรี (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โมเดลการพัฒนากภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา : การวิจัยแบบผสมผสานวิธี พบว่า ผลการประเมินคุณภาพโมเดลการพัฒนากภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 17 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหา องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา องค์ประกอบที่ 5 แนวทางการประเมิน และ องค์ประกอบที่ 6 เงื่อนไขความสำเร็จ

ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1.1 หน่วยงานการศึกษา ควรนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะด้านดิจิทัลของผู้บริหาร โดยเฉพาะในด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ และการสร้างนวัตกรรม การเรียนรู้ที่ทันสมัย

1.2 หน่วยงานต้นสังกัด ควรพัฒนาหลักสูตรอบรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลที่ครอบคลุม ทั้งด้านเทคโนโลยี การจัดการข้อมูล และการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล เพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา

1.3 ควรมีการจัดตั้งเครือข่ายระหว่างผู้บริหารในเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแบ่งปันประสบการณ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล รวมถึงการร่วมมือกันในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้สามารถประเมินผลการพัฒนาได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ 2.2 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่เน้นการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของผู้บริหาร โดยการทดลองใช้กิจกรรมและแนวทางต่าง ๆ ในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

กัลยา ดิงศรัทิตย์. (2557). ความท้าทาย ณ ขอบแดนใหม่แห่งการเรียนรู้: การศึกษาระบบ 4.0.

ใน *สัมมนาทางวิชาการเรื่องขอบแดนใหม่แห่งการเรียนรู้: การศึกษาระบบ 4.0 (New Frontier of Learning: Education 4.0)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จินณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). *ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ*. อุดรราชธานี: ศิริธรรมออฟเซต.

- ณัฐธินา พรปทุมชัยกิจ, อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ และพงษ์ศักดิ์ ทองพันธ์. (2562). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ-สุรินทร์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 15(2), 50-64.
- ณัฐธิดา ทิศาภาค. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยครูสุริยเทพ. มหาวิทยาลัยรังสิต*.
- ดาวรรณ วัฒนการ. (2564). *ภาวะผู้นำดิจิทัล*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีรพจน์ แบนเนียน และสายทิพย์ ยะฟู (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(2), 73-86.
- บงกช เวียงคำ, ชาญวิทย์ หาญรินทร์ และไพฑูรย์ พงยอด. (2566). สภาพความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. *วารสารบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 14(1), 49-63.
- ปิยะนุช ภูมิสวัสดิ์. (2561). การประเมินสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา: กรณีศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. ใน *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- ภาณุมาศ จันทศรี. (2562). โมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา: การวิจัยแบบผสมผสานวิธี. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น*.
- ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์. (2564). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร*.
- สมศรี สุ่มมาตย์. (2557). รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*.

- สมาน อัสวภูมิ. (2561). ทบทวนแนวคิดและวิธีวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต, 18(1), 1-13.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง 2552-2561. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัททรา สังขวร. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุริรัตน์ โตเขียว. (2560). รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21. ใน *ดุชนิพนธ์ครุศาสตร์ดุชีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุริรัตน์ รอดพัน. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนพระราชรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 9(35), 36-45.
- อดุลย์ วรรณะปะกะ. (2566). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อารี พันธมณี. (2565). *ความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไยใหม่.
- Joyce, B. & Calhoun, E. (2010). *Models of Professional Development : A Celebration of Educators*. Thousand Oaks: Corwin Press.
- Keeves, P. J. (1988). *Educational research methodology and measurement: An international handbook*. Oxford: Pergamon Press.
- Madaus, G.F., Scriven, M.S., & Stufflebeam, D.L. (1983). *Evaluation models viewpoints on educational and human services evaluation*. (8th ed.). Boston: Kluwer-Nijhoff.